

WIELKA POTRZEBA EDUKACJI MEDIALNEJ

Stajemy się powoli społeczeństwem informacyjnym, którego fundamentem jest powszechny dostęp do technik informacyjnych. W polskich domach i szkołach na stałe zagościły już takie elektroniczne media jak: komputery, telewizja satelitarna, odtwarzacze DVD, telefonia komórkowa. **Upowszechnienie mediów zmieniło funkcjonowanie wszystkich instytucji i organizacji, zarówno publicznych jak i prywatnych.** Wprowadziło też nowe zasady prowadzenia biznesu, zmieniło handel, bankowość, marketing i edukację.

Bardzo szybki rozwój nowych technologii zmienia świat, w którym żyjemy i skłania do naukowej refleksji nad siłą ich wpływu, a także rolą, jaką pełnią w społeczeństwie. Media nie są dziś traktowane wyłącznie jako nośnik informacji i wiedzy o świecie, dostarczają również rytuałów i symboli niezbędnych do kształtowania tożsamości, są źródłem wartości i wzorów postępowania. **Przyjmuje się przekonanie, że znajomość i rozumienie mediów oraz umiejętność korzystania z nich, to przepustka do aktywnego uczestnictwa w większości sfer naszego życia.**

EDUKACJA MEDIALNA NAJMŁODSZYCH UCZNIÓW

Gwałtowny rozwój mediów zrodził szereg nowych problemów, również w edukacji najmłodszych.

Bardzo **ważną sprawą jest zmiana tradycyjnego podejścia nauczycieli do mediów.** Każdy pedagog powinien również orientować się w ofercie gier komputerowych oraz korzystać z Internetu. Tylko wtedy bowiem będzie w stanie nauczyć się od uczniów ich rozumienia świata, ich sposobu doświadczania kultury popularnej i wykorzystać tę wiedzę przy krytycznej analizie i interpretacji tekstów medialnych. **Uczestnictwo w kulturze medialnej** może stać się istotnym etapem na drodze do uczestniczenia w kulturze wysokiej, pod warunkiem jednak, że szkoła nie zrazi do kultury wysokiej swoich wychowanków. Zdaniem W. Godzica¹ *nie ulega wątpliwości, że dyskusja o obrazie świata kreowanego przez media wymaga, żeby nauczyciel wszedł w rolę przewodnika i partnera, rezygnując z tradycyj-*

¹ W. Godzic, *Stan edukacji medialnej w Polsce – prezentacja raportu „Edukacja medialna”*, w: *Edukacja medialna. Potrzeba i wyzwanie przyszłości*, Warszawa 2000, s. 21.

nej roli wyroczni i bezwzględnego eksperta. Bez nawiązania takiego stosunku nie sposób prowadzić w sposób właściwy edukacji w zakresie współczesnych mediów.

Coraz więcej osób jest zdania, że nauczyć rozumienia mediów można tylko wtedy, gdy działa się razem z mediami, a nie przeciw nim². Postulat ten jest również wyzwaniem dla edukacji nauczycielskiej w naszym kraju. Oto **kilka porad dla nauczycieli**, którzy zechcą przygotować swoich podopiecznych do korzystania z mediów i podejmą trud edukacji medialnej.

1. Mediom należy przyglądać się krytycznie, wraz z uczniami, również tymi najmłodszymi.
2. Obowiązkiem pedagoga jest zastanawianie się wraz z uczniami nad mechanizmami rynkowymi, sterującymi medialnymi treściami.
3. Nauczyciel powinien dostrzegać i pokazywać wychowankom techniki manipulacyjne i fikcję stosowane w mediach.
4. Pracując z dziećmi, nie należy krytykować mediów i przekazywanych przez nie komunikatów. Taka krytyka może tylko zachęcić wychowanków do bezkrytycznego przyjmowania wszystkich medialnych treści.
5. Obowiązkiem pedagoga jest pokazywanie, jak media kreują świat, który jest przez nie przedstawiony.
6. Nauczyciele powinni odstąpić od roli mistrza czy mentora. Zamiast tego warto być partnerem, który wraz z wychowankami poznaje świat, dyskutuje nad nim, rozszyfrowuje ukryte znaczenia.
7. Pedagodzy winni uświadamiać wychowankom, że media, które pozornie promują pełną wolność, swobodę i niezależność, tak naprawdę próbują ubezwłasnowolnić i podporządkować jednostkę np. „konieczności” konsumpcji.

Zasygnalizowane problemy wymagają pogłębionych badań i analiz. Poznanie nowej generacji jest ważne, bo to, jaka ona jest, zadecyduje o tym, jaki będzie przyszły świat, jakie będzie w przyszłości społeczeństwo. **Zmianie będzie musiała ulec szkoła, która powinna dostosować się do potrzeb i możliwości nowego medialnego pokolenia** – pokolenia, które jest zupełnie inne i wobec tego wymaga innego sposobu uczenia.

² W. Godzic., *Uczyć mediów czy rozumieć media?*, w: *Pedagogika mediów. Materiały z konferencji naukowej Kielce, 14 kwietnia 2000 roku*, Kielce 2000.

PODSTAWY EDUKACJI MEDIALNEJ

Nieodłącznym już elementem dzisiejszej rzeczywistości, dzięki któremu współczesny świat wygląda zupełnie inaczej niż ten sprzed kilkadziesiątu, a nawet kilkunastu lat, i dzięki któremu będzie on zmieniał się jeszcze szybciej – są media. Kontakt z nimi doświadczają coraz młodsze dzieci. Jeszcze niespełna dziesięć lat temu, wprowadzona w *Podstawie programowej...* ścieżka edukacji czytelnicy i medialnej dla klas IV-VI szkoły podstawowej była nowością. Dziś niezbędne jest zajęcie się edukacją medialną jeszcze młodszych uczniów. Zresztą nie są to puste postulaty, gdyż rzeczywistość społeczna wymusiła wprowadzenie do szkół zajęć informatycznych od klasy I. W wielu placówkach jednak lekcje te koncentrują się bardziej na umiejętności obsługi komputera i wykorzystywania Internetu do zdobywania wiadomości. Pomijają natomiast w mniejszym lub większym stopniu tzw. wychowanie do mediów. Rosną bowiem pokolenia młodych Polaków uzależnionych od telewizji lub komputera, nieposiadający innych zainteresowań, niepotrafiący krytycznie odnieść się do propozycji programowych, nieumiejący wybrać czegoś dla siebie. To zadaniem szkoły jest tworzenie szeroko rozumianej kultury odbioru mediów, nauczanie selektywnego wyboru ofert, uodpornianie na celowo stosowane chwyt reklamowe itp.

Dlatego też celem artykułu jest przedstawienie najbardziej podstawowych obszarów zainteresowania tej nowej, dynamicznie rozwijającej się dziedziny pedagogiki, wkraczającej wielkimi krokami w obszar pedagogiki wczesnoszkolnej oraz przedstawienie sposobów realizacji edukacji medialnej na zajęciach z uczniami w młodszym wieku szkolnym.

PEDAGOGIKA MEDIALNA A EDUKACJA MEDIALNA

W niektórych publikacjach dotyczących kształcenia kompetencji medialnych autorzy zamiennie posługują się określeniami pedagogika medialna i edukacja medialna, co w świetle literatury przedmiotu wydaje się być nieuprawnione. **Pedagogika medialna** jest bowiem subdyscypliną pedagogiki naukowej o interdyscyplinarnym charakterze: czerpie z dorobku takich dziedzin nauki, jak np.: psychologia, socjologia, antropologia kultury, filozofia, informatyka, technika, telekomunikacja. Od momentu powstania¹, dyscyplina ta poszukuje ciągle swojej tożsamości naukowej i wciąż redefiniuje obszary zainteresowania badawczego oraz opracowuje

¹ W Polsce po raz pierwszy termin ten wprowadził Ludwik Bandura, *Pedagogika medialna*, „Ruch Pedagogiczny” 1983, nr 3-4.

nowe metody badawcze. Zajmuje się przede wszystkim dydaktyką mediów, wychowaniem do mediów i poprzez media, nauką o mediach i ich wpływie na otaczającą rzeczywistość kulturowo-społeczną. Pedagogika medialna najbardziej związana jest z oddziaływaniem mediów na wszystkie sfery funkcjonowania człowieka – zarówno w formie bezpośredniej, dotyczącej relacji człowiek – medium, jak i wtórnej, która wynika ze zmian społeczno-środowiskowych związanych z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych².

Bardzo charakterystyczne jest to, że zmiany te oddziałują bardzo intensywnie także na procesy edukacyjne. Jednym z głównych zadań pedagogiki medialnej jest więc wypracowanie warunków i wskazań (dyrektyw) dla praktycznej realizacji edukacji medialnej w warunkach rzeczywistości szkolnej.

Edukacja medialna jest więc *praktyczną stroną pedagogiki medialnej, kluczem do rozumienia i konstruowania znaczeń w rzeczywistości zdominowanej przez kulturę medialną*³. Przy czym przez **media** rozumie się słowo drukowane, grafikę i dźwięk oraz ruchome i nieruchome obrazy dostarczone za pośrednictwem każdego rodzaju techniki. Pojęcie to pochodzi od łacińskiego słowa *medius* oznaczającego *będący w środku, pomiędzy* i dlatego media definiuje się najczęściej jako pośredniki – środki lub sposoby, kanały komunikowania się. Medium to coś, co pośredniczy w przekazywaniu informacji między nadawcą a odbiorcą. Jeśli media przekazują informacje służące kształceniu, nazywane są **mediami edukacyjnymi** (według innej klasyfikacji media edukacyjne to: komunikat, nośnik komunikatu i urządzenie umożliwiające przekazanie komunikatu odbiorcy). Tak więc mediami są zarówno różnego rodzaju przedmioty, urządzenia, materiały (wszelkie materiały drukowane, modele, plansze, obrazy, przeźrocza, foliogramy, nagrania magnetofonowe, płyty CD, DVD, programy komputerowe multimedialne), jak i mass media (programy telewizyjne, audycje radiowe, wszelkie zasoby Internetu)⁴.

ZAŁOŻENIA I CELE EDUKACJI MEDIALNEJ

Znamienne jest to, że rolą mediów jest nie tylko podniesienie atrakcyjności i efektywności kształcenia w wybranych obszarach edukacyjnych, ale także wywieranie wpływu na kształtowanie systemu wartości, przekonań i postaw odbiorców. Tak więc kontakt z mediami nie odnosi się wyłącznie do ich funkcji dydaktycznej, ale także, a może nawet przede wszystkim – wychowawczej i socjalizacyjnej⁵.

² W. Osmańska-Furmanek, M. Furmanek, *Pedagogika mediów*, w: B. Śliwerski (red.), *Pedagogika. Subdyscypliny wiedzy pedagogicznej*, t. 3, Gdańsk, GWP, 2006, s. 296.

³ Tamże, s. 298.

⁴ W. Strykowski, J. Strykowska, J. Pielachowski, *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, Poznań, Wydawnictwo eMPI2, 2003, s. 58.

⁵ W. Strykowski, *Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, w: S. Juszczyk (red.), *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2002, s. 14.

Jak piszą W. Osmańska-Furmanek i M. Furmanek *Głównym zadaniem edukacji medialnej jest wskazanie miejsca mediów w kulturze, zapoznanie z możliwościami mediów i sposobami ich wykorzystania w procesie kształcenia i samokształcenia, wykształcenie umiejętności porozumiewania się człowieka z komputerem i drugim człowiekiem przez sieć komputerową, interpretacji komunikatów medialnych, a w wypadku multimediów – umiejętność posłużenia się technologią informacyjną jako narzędziem rozwoju intelektualnego*⁶. Przy czym przez **technologie informacyjne** (TI) – w bardzo wąskim znaczeniu – rozumie się zbieranie, przechowywanie, przetwarzanie, przesyłanie oraz prezentowanie informacji wykorzystywanej w komunikacji między obiektami, systemami, ludźmi.

Początkowo edukacja medialna zwracała większą uwagę na wiedzę o mediach i umiejętności posługiwania się nimi. Obecnie mocno podkreśla się konieczność systematycznego przygotowywania młodzieży i dzieci – już od klas niższych szkoły podstawowej – do krytycznego odbioru przekazów medialnych, a także do uczestniczenia w komunikacji społecznej poprzez media. Stały się one bowiem dla większości współczesnych dzieci jednym z najważniejszych elementów codziennego życia społeczno-kulturowego⁷. Telewizja, komputer, Internet to elementy kultury wytworzone przez człowieka, które jednocześnie same w sobie kreują nową warstwę kulturową, bez znajomości której człowiekowi będzie bardzo trudno funkcjonować w społeczeństwie przyszłości.

Jednym z podstawowych zadań pedagogicznych jest więc wyposażenie dzisiejszych uczniów klas I-III szkoły podstawowej w takie kompetencje, aby poruszali się oni swobodnie i bezpiecznie w kulturze, którą dziś tworzy nasze pokolenie.

Wpisując się w nurt europejskich i ogólnoswiatowych trendów dotyczących założeń i celów edukacji medialnej UNESCO z 1999 roku można założyć, że współczesny uczeń powinien zostać przygotowany, przynajmniej w najbardziej podstawowym zakresie, do:

- posługiwania się technologiami komunikacyjno-informacyjnymi, mediami jako narzędziami pracy intelektualnej służącymi do rozwoju własnego;
- świadomego (krytycznego) korzystania z odbioru przekazów medialnych jako narzędzi przekazu informacji oraz kształtowania postaw i systemu wartości;
- racjonalnego korzystania z mediów jako instrumentów rozrywki i zabawy;
- aktywnego korzystania z mediów jako narzędzi komunikacji społecznej⁸.

EDUKACJA MEDIALNA W SZKOLE

Raport Międzynarodowej Komisji do spraw Rozwoju Edukacji *Uczyć się, aby być* już ponad trzydzieści lat temu podkreślał, że działania zapewniające sukces

⁶ W. Osmańska-Furmanek, M. Furmanek, *Pedagogika...*, s. 296.

⁷ Tamże, s. 298.

⁸ Tamże, s. 299.

w edukacji opierają się na zastosowaniu w kształceniu nowych technik i technologii informacyjnych. Stosowanie ich powinno stanowić pierwszy warunek realizacji innowacji pedagogicznych⁹. Na przykładzie Polski widać wyraźnie, że kluczowym warunkiem wdrożenia tej zasady raportu jest poziom rozwoju gospodarczego i technologicznego danego państwa, bowiem dopiero po wejściu do Unii Europejskiej zwiększyła się liczba projektów zależnych od samorządów i różnych organizacji, typu Interkl@sa czy *Internet w każdym gimnazjum*, skupiających się na dofinansowaniu akcji zakupu komputerów i instalacji Internetu w szkołach, z których korzystają coraz częściej także dzieci młodsze. Aby można było bowiem mówić o realnych projektach edukacji medialnej w szkole muszą być spełnione takie najbardziej podstawowe warunki, jak:

- odpowiednie wyposażenie biblioteki i pracowni informatycznej,
- odpowiednie kompetencje medialne ze strony nauczycieli,
- systematyczne odnawianie i uzupełnianie wyposażenia pracowni medialnych i doskonalenie zawodowe nauczycieli (uaktualnianie wiedzy i umiejętności).

Na media w szkole można patrzeć z wielu perspektyw, zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Często z braku wiedzy i wystarczającego rozeznania w TI zajmujemy się albo zbytnimi zachwykami nad możliwościami wykorzystywania mediów na zajęciach z uczniami lub przeciwnie: z góry przyjmujemy negatywne do nich nastawienie. Wszelkie postawy skrajne bywają, jak zwykle, niewłaściwe. Pozytywy lub negatywy tkwią bowiem nie w samych „urządzeniach i mass mediach”, ale w komunikatach, obrazach i dźwiękach, które dzięki nim są przekazywane. A są one przecież tak różnorodne, w tak zróżnicowany sposób prezentowane, w tak zróżnicowanych okolicznościach przyjmowane (rodzina, dom, szkoła, rówieśnicy, cechy osobowościowe, potrzeby), że ta sama informacja, ten sam przekaz odniesie w każdym wypadku odmienny rezultat. Najważniejsze w całych rozważaniach jest zaś to, że ze względu na olbrzymią złożoność zjawiska oddziaływania mediów na struktury poznawcze i zmiany zachowań, postaw czy uczuć dzieci, młodzieży i dorosłych, a także na trudności wynikające z nie do końca opracowanych i sprawdzonych metod oraz procedur badawczych, ze względu także na problemy związane z dużymi przedziałami czasowymi, których dotyczą badania, nie da się dziś w każdym wypadku precyzyjnie ustalić zależności przyczynowo-skutkowych związanych zarówno z pozytywnym, jak i negatywnym oddziaływaniem mediów na psychikę człowieka. Zwłaszcza, że duża liczba teorii i wyników fragmentarycznych badań na ten temat przedstawia często rozbieżne wnioski.

Teoria poznawcza Alberta Bandury, szczególnie często wykorzystywana w kontekście rozważań nad wpływem mediów na psychikę dzieci i młodzieży, mówi, że w miarę dorastania dziecko w coraz większym stopniu opiera swój rozwój na uczeniu się poprzez obserwowanie zachowań modeli: rodziców, kolegów,

⁹ E. Faure, *Uczyć się, aby być*, Warszawa, PWN, 1975.

ale także postaci z ekranu telewizora czy monitora komputera. Atrakcyjność zaś przekazu multimedialnego powoduje pojawienie się mechanizmu opartego na wzmocnieniu, wyuczeniu się przez dzieci zachowań obserwowanych w mediach (tzw. imitacji zachowań). Przy czym nabywanie zachowań wzorowanych na modelu medialnym odnosi się nie tylko do tych społecznie pożądaných, ale i, niestety, destrukcyjnych¹⁰. B. Reeves i C. Nass udowadniają z kolei na podstawie szeregu badań empirycznych, że wirtualny świat stworzony za pomocą technologii informacyjnych jest coraz częściej mylony i utożsamiany z rzeczywistością,¹¹ co niewątpliwie stanowi poważne zagrożenie dla rozwoju emocjonalnego i kształtującej się dopiero osobowości dziecka.

Innego rodzaju teorie naukowe zajmujące się kontaktem z mediami podkreślają natomiast, że odbiorca nie jest pasywnym odbiorcą komunikatów, ale korzysta z nich w celu zaspokojenia swoich potrzeb i zainteresowań. Dlatego też ten sam agresywny przekaz medialny u jednego odbiorcy wywoła zachowania imitujące, na innego zaś wpłynie pozytywnie (teoria redukcji agresji) i zahamuje agresję, pozwoli mu się oczyścić z ewentualnych skłonności do złych zachowań (teoria katharsis), gdyż realnie możliwe działanie zostanie zastąpione przez fantazję¹².

Z powyższych powodów nie można więc jednoznacznie odnieść się do wpływu mediów na psychikę dzieci. Należy natomiast wiedzieć i rozważać, podejmując świadomą refleksję nad tą problematyką, jakiego rodzaju wpływy mogą mieć miejsce w wyniku nieuniknionego kontaktowania się dzieci i młodzieży z powszechnie dostępną, bogatą ofertą programów telewizyjnych, gier komputerowych i zasobów internetowych, jakiego rodzaju kontakt z mediami jest raczej korzystny dla dziecka, a jakiego rodzaju kontakt jest z całą pewnością szkodliwy dla niego. Na pewno zaś nie można poprzestać na narzekaniu na uzależnienie od mediów najpopularniejszych: telewizji, komputera, Internetu. Sądzę, że najlepszym środkiem zaradczym jest jak najszybsze wprowadzenia do wszystkich szkół edukacji medialnej – zajęć, podczas których dzieci uczyłyby się, jak wykorzystywać media do rozwoju własnego, do wzbogacania możliwości sprawnego kształcenia, ale także jak unikać zagrożeń z nimi związanych. Ze względu bowiem na swoją wszechobecność oraz wzrastającą siłę oddziaływania media mogą stać się nie tylko sprzymierzeńcem, ale i wrogiem – w zależności od tego, jak ludzkość przygotowuje się do komunikowania się z ich pomocą¹³.

¹⁰ M. Braun-Gałkowska, I. Ulfik-Jaworska, *Zabawa w zabijanie. Oddziaływanie obrazów przemocy prezentowanej w mediach na psychikę dzieci*, Lublin, Gaudium, 2002; A. Bandura, *Teoria społecznego uczenia się*, Warszawa, PWN, 2007.

¹¹ B. Reeves i C. Nass, *Media i ludzie*, Warszawa, PIW, 2001.

¹² W. Osmańska-Furmanek, M. Furmanek, *Pedagogika...*, s. 310.

¹³ S. Juszczyk, *Komunikacja człowieka z mediami*, Katowice, Wydawnictwo UŚ, 1998; S. Juszczyk, *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Katowice, Wydawnictwo UŚ, 2000.

Edukację medialną w szkołach można realizować na trzy sposoby:

- jako edukację o mediach – media są wówczas obiektem uczenia się, stanowią treść nauczania i narzędzie wspomagające proces kształcenia; to inaczej wiedza o mediach i mechanizmach ich oddziaływania oraz umiejętność obsługi sprzętu;
- jako edukację przez media – gdzie media są atrakcyjnym dla uczniów obszarem podejmowania różnych działań przez uczniów zarówno w szkole, jak i poza nią;
- jako edukację dla mediów – związaną z wprowadzaniem ucznia w kulturę medialną rozumianą jako środowisko życia, związaną z rozumieniem specyfiki języka, stylu i trybu podejmowania interaktywnych działań¹⁴.

W ramach edukacji medialnej (w tym czytelniczej) **zadaniem szkoły** już w I etapie kształcenia jest:

1. Zagwarantowanie dzieciom swobodnego dostępu do różnych źródeł informacji.
2. Rozwijanie i utrwalanie zainteresowań, potrzeb i nawyków czytelniczych z uwzględnieniem indywidualnych uzdolnień uczniów.
3. Kształcenie umiejętności samodzielnego korzystania ze zbiorów bibliotecznych, w tym z katalogu internetowego.
4. Przygotowanie do odróżniania fikcji od rzeczywistości w przekazach medialnych (zwłaszcza w reklamach dla dzieci), do selektywnego korzystania z programów telewizyjnych, komputerowych i z zasobów Internetu.
5. Rozwijanie wiedzy o komunikowaniu się ludzi bezpośrednio i przez media.
6. Stworzenie warunków do osiągnięcia umiejętności posługiwania się komputerem i jego oprogramowaniem, do zdobywania informacji w zasobach internetowych oraz do przekazywania komunikatów pocztą e-mailową.

Cele edukacyjne dla klas I-III szkoły podstawowej odnosić się mogą do:

1. Przygotowania do samodzielnego poszukiwania potrzebnych informacji i materiałów.
2. Przygotowania do krytycznego i selektywnego odbioru informacji rozpowszechnianych przez media.
3. Przygotowania do świadomego i odpowiedzialnego korzystania ze środków masowej komunikacji (zwłaszcza telewizji i Internetu).
4. Przygotowanie do pracy samokształceniowej i wykorzystywania mediów jako narzędzi pracy intelektualnej.

¹⁴ W. Osmańska-Furmanek, M. Furmanek, *op. cit.*, s. 299; M. Miczka-Pajestka, *Edukacja medialna – edukacja nowomedierna – edukacja multimedialna – edukacja postmedialna*, w: M. Sokołowski (red.), *Edukacja medialna: nowa generacja pytań i obszarów badawczych*, Olsztyn, Oficyna Wydawnicza Kastalia, 2004; S. Dylak, *Edukacja medialna w szkole. O mediach, przez media, dla mediów*, w: W. Strykowski (red.), *Media a edukacja*, Poznań, Wydawnictwo eMPi2, 1997, s. 472.

Proponowane **treści nauczania** dla klas I-III szkoły podstawowej:

1. Historia pisma, druku (książka, prasa) i przekazów medialnych (radio, telewizja, komputer, Internet).
2. Wydawnictwa encyklopedyczne dla dzieci (w tym multimedialne, np. *Encyklopedia przyrody*, *Encyklopedia zwierząt*), czasopisma dziecięce.
3. Katalogi biblioteczne, internetowy system wyszukiwania danych.
4. Proces porozumiewania się, jego składniki i kontekst społeczny.
5. Komunikacja werbalna i niewerbalna, bezpośrednia i medialna.
6. Formy komunikatów medialnych: słownych, pisemnych, obrazowych, dźwiękowych, filmowych i multimedialnych.
7. Stronniczość przekazu, zwłaszcza reklamy.
8. Posługiwanie się komputerem i korzystanie z usług systemu operacyjnego. Podstawowe elementy komputera i ich funkcje. Zasady bezpiecznej pracy z komputerem. Podstawowe zasady pracy w sieci.
9. Rozwiązywanie problemów za pomocą programów użytkowych. Redagowanie tekstów i tworzenie rysunków za pomocą komputera (np. w programie *Paint*). Tworzenie dokumentów zawierających tekst, grafikę i tabele (np. prezentacje w programie *PowerPoint*). Wykorzystanie kalkulatora lub arkusza kalkulacyjnego do rozwiązywania różnorodnych zadań. Korzystanie z multimedialnych źródeł informacji. Wyszukiwanie i zapisywanie informacji w bazach danych. Zastosowanie komputera jako narzędzia komunikacji na odległość.
10. Korzyści i niebezpieczeństwa wynikające z powszechnego dostępu do komputera i informacji. Zagrożenia wychowawcze: szkodliwe gry, deprawujące treści, chaos (szum) informacyjny, uzależnienia, w tym: telemania (*zapping* – nieustanne przeskakiwanie po kanałach telewizyjnych), cyberuzależnienie (budowanie zastępczych tożsamości sieciowych).

Osiągnięcia po I etapie kształcenia:

Uczeń:

1. Czyta, stosuje programy i gry edukacyjne w celu wzbogacenia własnego uczenia się i poznania różnych dziedzin nauki oraz zaspokojenia swoich potrzeb poznawczych.
2. Poszukuje i wykorzystuje informacje z różnych źródeł, w tym: encyklopedii (także multimedialnych), słowników, innych wydawnictw, Internetu.
3. Korzysta ze zbiorów biblioteki, także za pomocą automatycznych systemów wyszukiwawczych.
4. Rozróżnia komunikaty przedstawiające rzeczywistość i fikcję.
5. W podstawowym zakresie obsługuje komputer i wykorzystuje Internet.

6. Dostrzega korzyści i zagrożenia związane z dostępnością do komputera i Internetu.
7. Podejmuje próbę krytycznej analizy programów medialnych¹⁵.

Jeszcze jednym z ważnym aspektów edukacji medialnej w szkole jest rola nauczyciela w poznawaniu świata mediów przez dzieci. Nie ulega wątpliwości, że nawet najmłodszy uczniowie w dużej części są już dziećmi mediów. Nauczyciele, aby mogli nadążać za swoimi wychowankami, aby mogli towarzyszyć im w odkrywaniu świata, muszą dotrzymać im kroku i przyjąć na siebie nową rolę – osoby, która przez swą bliskość fizyczną i emocjonalne więzi z uczniami, nauczy ich świadomego korzystania z informacji internetowej i uwiarygodni konieczność wybierania informacji ważnych, a także dokonywania selekcji spośród ogromu napływających do ucznia komunikatów.

¹⁵ Na podstawie: *Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów*, Warszawa 2002, projektu nowej podstawy programowej z dnia 26 czerwca 2008 roku oraz programu: Z. Zbróg, *Lubię się uczyć. Program kształcenia zintegrowanego w klasach I-III szkoły podstawowej z elementami informatyki*, Kielce, MAC Edukacja, 2001 (nr dopuszczenia DKW-4014-57/01).